

Reprezentarea artistica a lumii muntenilor in romanul Baltagul

"Sadovenianismul, fenomen spiritual complex, reprezinta in primul rand, o rarissima capacitate asociativa, un aliaj de real si fabulos, de candoare, de revolta si sublim, artistul ridicandu-se ca mai inainte Eminescu, de la personal si marginit la totalitate (...). Stilul sadovenian - sinteza de romantism, de echilibru clasic si fertile aluviuni folclorice - urmeaza hotarat particularitati ale fondului national. Intre linistea aproape siderala a pastorului din Miorita, intre linistea-miraj la astralul Eminescu si linistea-intelepciune (adica acord cu destinul) la Sadoveanu - filiatia e invederata. Sadoveanu, e, ca si Eminescu, un rezonator multiplu, in al carui suflet vibreaza milioane de sensibilitati. Dupa Eminescu, daca au creat valori incontestabile, pline de substanta umana, nimeni n-a realizat o mai completa harta a spiritualitatii poporului roman in dominantele lui" (C.Ciopraga).

Romanul Baltagul, scris in numai 17 zile, aparut in 1930, are ca surse de inspiratie trei balade populare din care sunt preluate anumite teme si motive mitice: "Salga" (dorinta de implinire a dreptatii), "Dolca" (ideea de legatura a omului cu animalul devotat), "Miorita" (tema, motivul, conflictul, conceptia asupra mortii).

- SUBIECTUL ROMANULUI.

Romanul debuteaza cu prezentarea locuitorilor din Magura Tarcaului, un sat din "muntii tarilor de sus", printre care se numara si Vitoria Lipan care asteapta sa i se intoarca sotul plecat la Dorna sa cumpere niste oi si de la care nu a primit nici un semn. Pe masura ce timpul trece ingrijorarea patrunde din ce in ce mai mult in sufletul femeii care dupa ce apeleaza la preotul satului si la baba Maranda, vrajitoarea, se hotaraste sa plece in cautarea lui Nechifor, deoarece o multime de semne prevestitoare, asemeni unei chemari, o indeamna la drum: isi viseaza sotul trecand o apa neagra, tine post negru, cocosul canta cu ciocul spre poarta, "semn de plecare", iar "nourul catre Ceahlau e cu bucluc".

Dupa ce pune ordine in gospodarie si vinde unele lucruri pentru a face rost de banii necesari calatoriei pe care urma sa o faca, Vitoria ii comanda fiului ei Gheorghita un baltag nou si pleaca insotit de acesta urmand intocmai drumul strabatut de barbatul ei. in fiecare localitate intreaba de "barbatul cu caciula brumarie si cal tintat", afland in felul acesta ca la Vatra Dornei Nechifor a cumparat 300 de oi si a pornit insotit de ciobani sa le coboare la iernat. Lipan era insotit de inca doi munteni, doua cunostinte vechi, care voiau sa cumpere de la el 100 de oi.

Ajungand la Suha Vitoria constata ca aici au ajuns numai doi ciobani si nu trei. intelege ca intre Sabasa si Suha s-a petrecut omorul si intorcandu-se la Sabasa gaseste cainele care il insotise pe Nechifor si are certitudinea ca o va ajuta sa isi gaseasca sotul. Calauzita de Lupu, Vitoria gaseste osemintele lui Nechifor intr-o prapastie. Vitoria implineste datinile necesare pentru mort, anunta autoritatile si se pregateste sa infaptuiasca razbunarea. Aduna la inmormantare si oamenii

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

stapanirii, cu domnul subprefect, aduna si gospodarii straini veniti de peste munte si pretinzand ca mortul i-a comunicat totul, ea reconstituie, dupa o logica taraneasca, cu o minutiozitate exacta, toate detaliile crimei.

Cerand baltagul de la Calistrat Bogza, ea incita pe fapta prin intrebarea: "Ce te uiti, Gheorghita asa la baltag?", "este scris pe el ceva?", ca apoi sa zica cu mirare: "Gheorghita, mi se pare ca pe baltag a scris sange si acesta-i omul care a lovit pe tatal tau". Bogza se pierde cu firea si in incercarea de a fugi este lovit de Gheorghita cu baltagul in frunte, iar cainele "se repezi la beregata, mestecand mormairi salbatice cu sange". La marturisirea pe care o cere muribundul, adevarul triumfa, iar pedeapsa devine justitiara, dupa legea locurilor "baltag pentru baltag". Vitoria isi reia preocuparile gospodaresti si se gandeste la pomenirea de 9 zile, 40 de zile, la aducerea Minodoriei sa vada mormantul tatalui sau.

- STRUCTURA ROMANULUI.

Pe parcursul romanului sunt evidentiata doua componente: una simbolica-mitica si cealalta epica realista, care se interfereaza pe parcursul intregului roman.

Organizat in 16 capitole, romanul subliniaza trei concepte fundamentale:

- asteptarea femeii stapanita de neliniste si speranta, de semne rau prevestitoare (capitolele 1 - 6);
- cautarea lui Nechifor de catre sotia si fiul sau (capitolele 7 - 13);
- gasirea ramasitelor pamantesti ale lui Nechifor, ritualul inmormantarii, demascarea criminalilor, infaptuirea actului justitiar;

- VIZIUNEA ASUPRA LUMII - mit si traditie, figura Vitoriei Lipan, rolul naturii .

Vitoria Lipan, munteanca de la Magura Tarcaului, traieste viata aspra a oamenilor de la munte. Ei isi castiga painea de toate zilele cu toporul ori cu cota, foarte priceputi in mestesugul oieritului, cunoscand taina laptelui acru si a branzei de burduf; iar femeile "trageau lana in fusalai".

Figura reprezentativa de erou popular, Vitoria intruneste calitati fundamentale ale omului simplu care se inscriu in principiile etice pe care le apreciaza cel mai mult poporul roman: cultul adevarului, al dreptatii, al respectarii legii stramosesti si al datinei. "Ea nu este o individualitate, ci un exponent al spetei" (G. Calinescu).

Scriitorul realizeaza un portret al eroinei in cateva linii, concentrand frumusetea si forta launtrica, inefabilul feminin: "Ea era deasupra tuturor; avea intr-insa o putere s-o taina pe care Lipan nu era in stare sa le deslege. Venea la dansa ca la apa cea buna".

Scriitorul dezvaluie nelinistea eroinei datorata intarzierii (saptezeci si trei de zile), peste obicei, a lui Nechifor Lipan, "dragostea ei de douazeci si mai bine de ani", plecat la Dorna sa cumpere oi.

Mergand la parintele Daniil pentru sfat, ea aduce in sprijinul grijii si nelinistii sale dragostea ei statornica pentru barbatul caruia ajunsese sa-i stie "drumul si intoarcerile. Poate zabovi, o zi ori doua, cu lautari si cu petrecere, ca un barbat ce se afla; insa dupa aceea vine la salasul lui. stie ca-

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

"I doresc si nici eu nu i-am fost urata". Munteanca isi cunoaste barbatul asa cum stie semnele vremii.

in aceste clipe grele, de cautare a adevarului despre barbatul ei, ea are revelatia pastrarii tineretii iubirii. Calatorind dupa semnele ei, "Vitoria traieste retrospectiv taina iubirii" (Z. Singeorzan). intreaga strategie a Vitoriei se desfasoara intre doua coordonate fundamentale ale cunoasterii: stiinta semnelor, "vocea anotimpului", in deplin acord cu "vocea experientei morale (intuitiva si profetica) care se completeaza si se desfasoara paralel" (Z. Singeorzan). Actionand in functie de aceste coordonate, eroina se defineste pe sine.

Primele semne rau prevestitoare sunt visele: cel dintai vis, care a impuns-o in inima si a tulburat-o, "i-l arata pe Nechifor Lipan calare, cu spatele intors catre ea"; Altadata la visat rau, "trecand calare o apa neagra... era cu fata incolo".

Un semn rau este si glasul lui Lipan, venit din memoria ei afectiva, "dar nu putea sa-i vada chipul", deci sincronizarea cu realitatea nu are loc. Nelinistea devine banuiala, "un vierme neadormit". Pentru Vitoria, timpul statu; il insemna totusi cu "vinerile negre, in care se purta de colo-colo, fara hrana, fara apa, fara cuvânt, cu broboada cernita peste gura"; e un chip al durerii, caci Vitoria "se desfacuse incet-incet de lume si intrase oarecum in sine".

Acolo, in labirintul sau interior (labirintul - metafora a cautarii) se petrec toate, intr-un timp si un spatiu numai al ei, de unde razbat toate hotararile si actiunile ei (Marin Mincu).

Vitoria "nu masoara vremea cu calendarul, ci cu semnele cerului", observa G. Calinescu. Ea intelege semnele naturii. Elementele naturii indeplinesc o functie simbolica. Declansarea iernii vesteste drama.

Alte semne vin din vremuri imemorabile: "cucosul, asezat pe prag, se intoarse cu pliscul spre poarta, da semn de plecare, deci Lipan nu va veni." Vitoria este o sinteza de spiritualitate straveche romaneasca, ea respecta neabatut datina mostenita din vechime manifestata in viata cotidiana, sau la evenimente cruciale (nunti, botezuri, inmormantari).

Ea dezvaluie o intuitie psihologica patrunzatoare. intelege ca experienta drumurilor pe care va umbla ii va maturiza feciorul, acum inca copil, si ca acesta va deveni barbat: "Nu te uita urat Gheorghita, ca pentru tine de-acu inainte incepe a rasari soarele" intelege ca jucariile au stat. De-acu trebuie sa te arati barbat".

Solemnitatea pregatirii plecarii dezvaluie astfel un ritual stravechi. Modul de viata, mostenit din stramosi, are automatismele lui, pe care Vitoria le respecta. intelepciunea, inteligenta si luciditatea ii calauzeste comportamentul: cere bani marunti negustorului sa-i aiba la indemana, ii leaga intr-un colt de naframa; s-a hotarat sa umble "decat intre rasaritul si asfintitul soarelui" si sa se alature pe langa oameni. O vointa neclintita si o judecata limpede o insotesc permanent: "Mai ales daca-i pierit, cata sa-l gasesc; caci viu se poate intoarce si singur".

Vitoria reconstituie drumul facut de barbatul ei; toate miscarile lui sunt reluate. "Se ferea de adunari de oameni, alteori se amesteca printre lume ca sa poata mai bine iscodi si baga de seama".

"Semnele ce i se arata sunt indelung gandite, un vis risipeste o indoiala si aduce alta; ea cauta

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

confirmarile in lumea din jur. Sadoveanu regizeaza magistral invazia derutei feminine" (Z. Singeorzan).

Scena gasirii cainelui la Sabasa este de o patrunzatoare observatie psihologica. Scriitorul este atent la reactiile femeii, care dezvaluie ce se petrece in sufletul ei: "Femeia avea in ea o sfarseala bolnava si-n acelasi timp o bucurie, gasind in animal o parte din fiinta celui prapadit". Vitoria regizeaza impecabil scena demascarii vinovatilor. Ea implineste judecata dreapta, fara de care sufletul ei nu ar fi avut odihna.

Datoria fata de barbatul ucis fusese "implinita cu muchea baltagului in frunte" asupra ucigasului prin feciorul ei Gheorghita. Pentru Vitoria datoria crestineasca se afla inainte de toate. Ea trebuie sa-si scoata barbatul din prapastie, sa-l ingroape in tintirim, "sa nu ramie intre lupi, sa-l aduc intre crestini".

Datina inmormantarii si pedepsirea ucigasilor vin dintr-o etica straveche a poporului: "cine ucide om nu se poate sa scape fara pedeapsa dumnezeiasca. Blastamat este sa fie urmarit si dat pe fata. Dator este sa-l urmareasca omul, rinduit este sa-l urmareasca fiarele si dobitoacele".

Vitoria a trait o metamorfoza fundamentala: "Nimeni nu poate sari peste umbra lui", spunea razand Nechifor Lipan. Femeia trece peste aceasta umbra dobandind lumina adevarului si dreptatii indeplinite.

in comportamentul Vitoriei se cuprinde o intreaga filozofie de viata (ca si ciobanul din Miorita), un echilibru si o masura in toate, fara nici o tanguire, mostenite din asprimea vietii din vremuri uitate. Odata implinita datoria catre cel ucis, totul reintra in tiparul vietii de la munte: "s-apoi, dupa aceia ne-om intoarce iar la Magura, ca sa luam de coada toate cite le-am lasat. Iar pe sora-ta sa stii ca nici c-un chip nu ma voi invoi ca s-o dau dupa feciorul acela inalt si cu nasul mare al dascalitei lui Topor". Linistea si ordinea vietii au fost restabilite. Descoperind adevarul Vitoria verifica implicit armonia universului: "afla ceva mai mult decat pe faptuitorii omorului si anume ca lumea are o coerenta pe care moartea lui Lipan n-a distrus-o", noteaza N. Manolescu.

SEMNIFICATIA TITLULUI.

Titlul este simbolic, deoarece in mitologia autentica baltagul reprezinta instrumentul legii nescrise, legii morale, fiind arma magica si simbolica destinata sa indeplineasca dreptatea. in basmele populare ea este furata de zmei si redobandita de personajul pozitiv. Principala particularitate a baltagului este ca, atunci cand este folosit pentru infaptuirea dreptatii, acesta nu se pateaza de sange.

Cuvantul "baltag" poate proveni si de la grecescul "labrys", care inseamna secure cu doua taisuri, dar si labirint. Labirintul este ilustrat de drumul pe care il strabate Vitoria pentru a-si gasi sotul ucis. Vitoria porneste in cautarea lui Nechifor din interior, din intuneric pentru a ajunge la lumina.